

**Piotr Goworek¹, Małgorzata Durka¹, Piotr Kornecki¹, Łukasz Czyżewski¹,
Olga Jastrzębska¹, Iwona Kalata¹, Ewa Borowiak²**

¹Wydział Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

²Zakład Nauczania Pielęgniarstwa, Wydział Pielęgniarstwa i Położnictwa Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

A naliza poziomu wiedzy studentów pielęgniarstwa w zakresie historii zawodu

Cprehensive knowledge of the history of nursing among nursing students

Adres do korespondencji:

Piotr Goworek
Warszawski Uniwersytet
Medyczny, Wydział Nauki
o Zdrowiu,
Kierunek Pielęgniarstwo,
student III roku
ul. Czerniakowska 38/132,
00-714 Warszawa,
tel.: 0 792 033 036,
fax: (0 22) 343 08 28,
e-mail: piotr.goworek@am.edu.pl

STRESZCZENIE

Wstęp. Znajomość historii przyszłej profesji jest bardzo ważnym elementem, niezbędnym we właściwym wyborze drogi zawodowej. Na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym o przeszłości, zasłużonych pielęgniarzach i bohaterkach w swoim zawodzie studenci uczą się podczas zajęć „podstawy pielęgniarstwa”.

Cel pracy. Celem pracy była ocena wiedzy studentów z historii swojego przyszłego zawodu.

Materiał i metody. Zbadano 400 studentów I, II i III roku studiów pierwszego stopnia kierunku pielęgniarstwo Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Wykorzystano autorski kwestionariusz ankiety, który zawierał 10 pytań zamkniętych. Badanie wykonano między październikiem a grudniem 2007 roku.

Wyniki i wnioski. Analiza uzyskanych danych pokazała, że wiedza respondentów z historii pielęgniarstwa jest niska. Przeciętna ilość prawidłowych odpowiedzi to niewiele ponad 50%. Weryfikacja otrzymanych danych pozwoliła wywnioskować, że ilość godzin dydaktycznych poświęconych na naukę historii zawodu jest niewystarczająca. Zainteresowanie młodzieży tym tematem wymaga zaangażowania nauczycieli zajmujących się przede wszystkim historią, z organizacji takich jak Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie.

Problemy Pielęgniarstwa 2008; 16 (1, 2): 100-105

Słowa kluczowe: historia, pielęgniarstwo, student

ABSTRACT

Introduction. A history of a profession is one of the most important factors in choosing the right occupation. At the Medical University of Warsaw students learn about the past, nursing role models during Basic Nursing Skills course.

Aim. The purpose of the article was to evaluate how much do students know about the history of nursing.

Material and methods. The research was performed on 400 students of the nursing department at the Medical University of Warsaw, between October and December 2007. The questionnaire of 10 questions was prepared and used.

Results and conclusions. The results proved that the knowledge of the nursing students was low. The average result of the research was a little over 50%. A conclusion was drawn from the results. The number of lessons of the history of nursing should be increased. It is also important to invite teachers specialized in history of nursing, from organisations like the National Nurses Association.

Nursing Topics 2008; 16 (1, 2): 100-105

Key words: a history, nursing, a student

Wstęp

„Historia jest świadkiem czasu, światłem prawdy, życiem pamięci, nauczycielką życia, zwiastunką przyszłości” [1]. Ponad 2100 lat temu Cynceron, rzymski filozof i poeta, głosił, że, nie znając swojej historii, idziemy przez życie „jak dzieci”. To dzięki niej zyskujemy życiową mądrość, nabieramy szacunku do siebie samych i innych. To dzięki wiedzy o naszych poprzednikach możemy być dumni z ich postaw i osiągnięć, ze swojego przysłego zawodu, a w konsekwencji postępować godnie i dążyć do pogłębiania swoich informacji i rozwijania umiejętności. Victor Hugo napisał, że historia jest „echem przeszłości odbitym przez przyszłość” [2]. Rozwijając myśl tego XIX-wiecznego pisarza, można zaryzykować twierdzenie, że człowiek, który obiera życiową drogę i przyszły zawód, powinien poznać w toku swojego kształcenia profesjonalne korzenie, wzorce osobowe i bohaterów, po to, by z pasją i oddaniem wykonywać swój zawód — żeby w dorosłym życiu mieć zaszczepioną potrzebę poszukiwania i pogłębiania swojej wiedzy, by szanować swoich pacjentów, swoją pracę, swoje koleżanki pielęgniarki i samego siebie. By dumnie mówić „jestem pielęgniarką/pielęgniarką”!

Na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym zagadnienia związane z historią pielęgniarstwa realizuje się w ramach przedmiotu „podstawy pielęgniarstwa”. Temat podejmowany jest w formie wykładów dla pierwszego roku. Z obserwacji własnych autorów wynika, że frekwencja na tych zajęciach (nieobowiązkowych) sięga 1/3 studentów. Sytuacja ta, oraz głębokie przekonanie o potrzebie nauczania podstaw historii zawodu pielęgniarstwa, zaowocowały podjęciem tematu, przeprowadzeniem badań oraz napisaniem niniejszej pracy.

Cel pracy

Celem pracy jest dokonanie analizy poziomu wiedzy studentów WUM z zakresu historii swojego przysłego zawodu.

Material i metody

Badaniem objęto 400 losowo wybranych studentów WUM, Wydziału Nauki o Zdrowiu, kierunku pielęgniarstwo, studiów pierwszego stopnia, w pierwszym, drugim i trzecim roku nauki. Wszystkie osoby wytypowane do udziału w badaniu wyraziły na nie zgodę. Posłużono się do tego celu autorskim kwestionariuszem ankiety, który badani otrzymali przed wykładami lub ćwiczeniami. Przez 10 min respondenci anonimowo

Rycina 1. Hanna Chrzanowska. Służba Zdrowia, nr 38–39, 11.05.2000

Figure 1. Hanna Chrzanowska. Służba Zdrowia, nr 38–39, 11.05.2000

udzielali odpowiedzi na postawione w kwestionariuszu pytania. Badanie prowadzono między październikiem a grudniem 2007 roku.

Kwestionariusz składał się z 10 pytań zamkniętych. Do każdego z pytań zaproponowano cztery odpowiedzi, z których jedna była prawidłowa.

W pierwszym pytaniu respondenci zostali poproszeni o rozpoznanie osoby widocznej na fotografii (ryc.1) [3]. Zaproponowano następujące odpowiedzi: Zofia Szlenkier, Hanna Chrzanowska, Helen Bridge, Jadwiga Iżycka.

Drugie pytanie dotyczyło informacji, kto jako pierwszy nazwał Florence Nightingale „panią z lampą”. Przedstawiono następujące możliwości do wyboru: pacjentki ze szpitala The Establishment for Gentlewomen during Illness, żołnierze — pacjenci szpitala na Krymie, angielscy obywatele i pacjenci szpitala w Kaiserwerth.

Trzecie pytanie polegało na wskazaniu roku, w którym powstała pierwsza Warszawska Szkoła Pielęgniarstwa. Wyboru należało dokonać wśród następujących dat: 1908, 1921, 1936 i 1957.

Kolejne pytanie dotyczyło tego, którą rocznicę powstania obchodzi Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie. Odpowiedziami do wyboru były: 20-lecie, 100-lecie, 50-lecie, 75-lecie.

Rycina 2. Florence Nightingale. Służba Zdrowia, nr 38–39, 11.05.2000

Figure 2. Florence Nightingale. Służba Zdrowia, nr 38–39, 11.05.2000

Piąte pytanie poruszyło kwestię losu budynku, w którym mieściła się pierwsza Warszawska Szkoła Pielęgniarstwa. Zaproponowano odpowiedzi: Szpital MSWiA przy ul. Wołoskiej, szkołę przy ul. Ciołka, przychodnię MON „CePeLek” przy ul. Koszykowej lub odpowiedź „budynek został zburzony”.

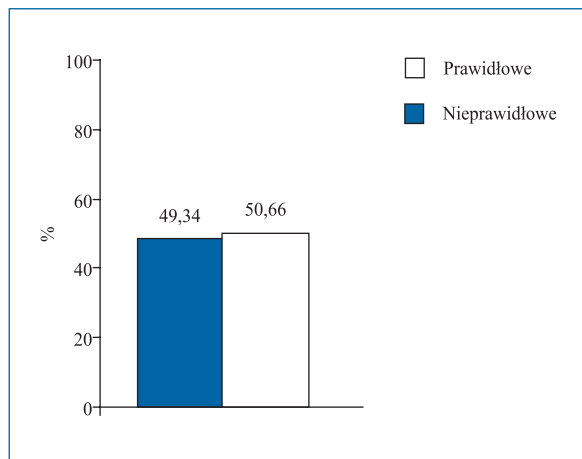
Szóste pytanie polegało na rozpoznaniu osoby widocznej na fotografii (ryc. 2) [3]. W odpowiedzi uwzględniono następujące nazwiska: Elżbieta Rabowska, Helena Nagórska, Florence Nightingale oraz Wanda Żurawska.

Siódme pytanie dotyczyło informacji o tym, na pamiątkę jakiego wydarzenia 12 maja świętujemy Dzień Pielęgniarki. Zaproponowano następujące możliwości do wyboru: datę powstania pierwszej Szkoły Pielęgniarstwa, datę ustanowienia zawodu pielęgniarki przez Światową Organizację Zdrowia (WHO, *World Health Organization*) dzień urodzin Florence Nightingale lub dzień wejścia w życie Ustawy o zawodzie pielęgniarki i położnej.

Ósme pytanie polegało na wskazaniu liczby Polaków, uhonorowanych medalem imienia Florence Nightingale. Do wyboru przedstawiono liczby: 52, 101, 98, 211.

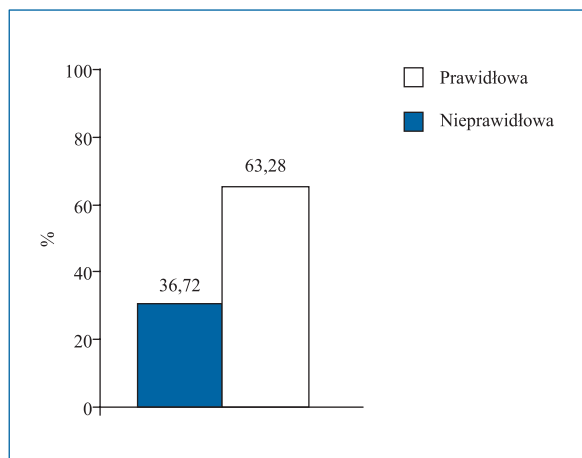
Kolejne pytanie dotyczyło informacji, gdzie powstał pierwszy w Europie wydział pielęgniarstwa na uczelni wyższej. Zaproponowano odpowiedzi: Londyn, Kraków, Genewa czy Lublin.

W ostatnim zapytano, kto był fundatorem Szpitala Karola i Marii w Warszawie. Propozycje odpowiedzi

Rycina 3. Poziom wiedzy z historii zawodu pielęgniarstwa wśród kohorty

Figure 3. Nursing history knowledge in the tested group

Rycina 4. Związek poprawnych odpowiedzi na pytanie pierwsze ankiety badawczej

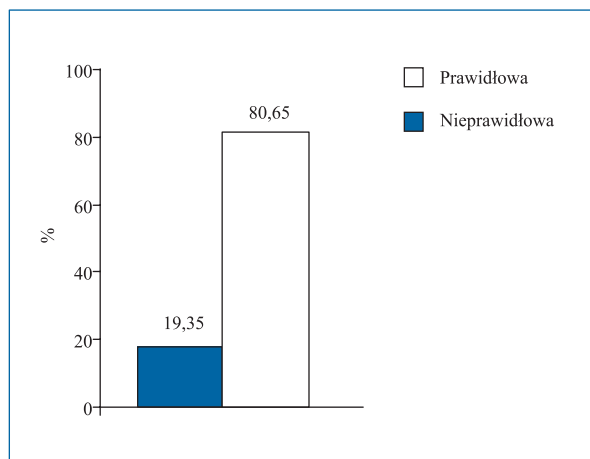
Figure 4. The correlation of the correct answers of the first question of the questionnaire

to: Elżbieta Rabowska, Wanda Żurawska, Zofia Szlenkier czy Jadwiga Iżycka.

Wyniki

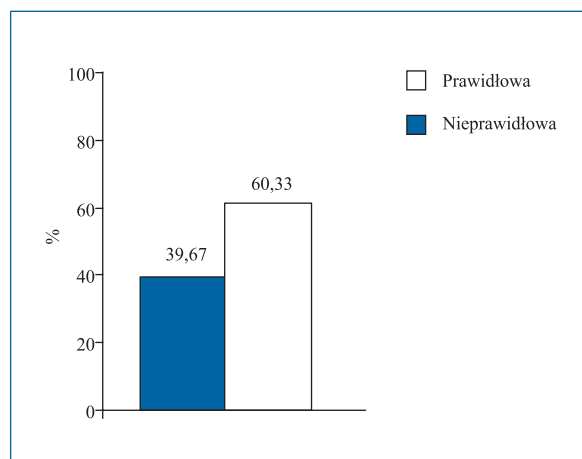
Badania wykazały, że wiedza studentów z zakresu historii zawodu pielęgniarki/pielęgniarsza jest niedostateczna. Badani odpowiedzieli prawidłowo na 50,66% pytań. (ryc. 3).

W pytaniu pierwszym Hannę Chrzanowską rozpoznało 3/5 studentów (ryc. 4).

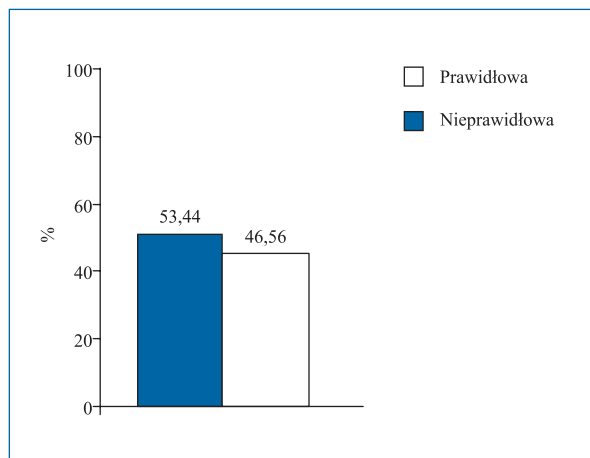
Rycina 5. Związek poprawnych odpowiedzi na pytanie drugie ankiety badawczej

Figure 5. The correlation of the correct answers of the second question of the questionnaire

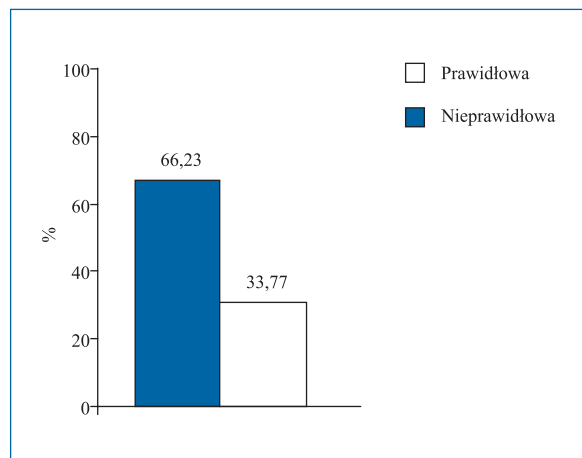
Rycina 7. Związek poprawnych odpowiedzi na pytanie czwarte ankiety badawczej

Figure 7. The correlation of the correct answers of the fourth question of the questionnaire

Rycina 6. Związek poprawnych odpowiedzi na pytanie trzecie ankiety badawczej

Figure 6. The correlation of the correct answers of the third question of the questionnaire

Rycina 8. Związek poprawnych odpowiedzi na pytanie piąte ankiety badawczej

Figure 8. The correlation of the correct answers of the fifth question of the questionnaire

W pytaniu drugim odpowiedzi trafnej: „żołnierze, pacjenci szpitala na Krymie” udzielono 4 razy częściej (ryc. 5).

W pytaniu trzecim datę „1921 r.” wytypowała prawie połowa studentów (ryc. 6).

Wiedzę o obchodzonym w tym roku 50-leciu Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego posiadało 3/5 respondentów (ryc.7).

Na pytanie piąte padło dwa razy więcej odpowiedzi błędnych (ryc. 8), a poprawna odpowiedź to: przychodnia MON „CePeLek” przy ul. Koszykowej.

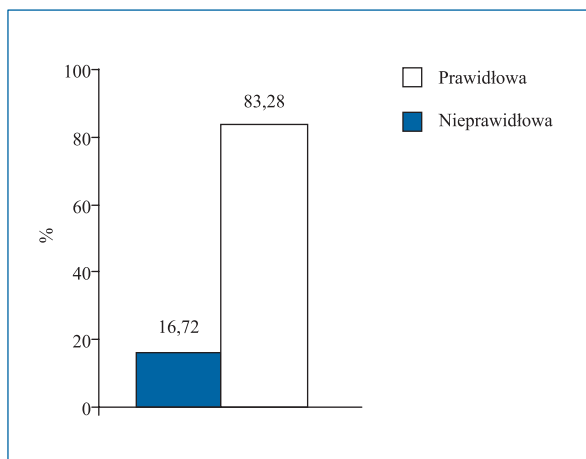
Prawidłowo Florence Nightingale na fotografii rozpoznało 4 razy więcej studentów (ryc. 9).

Mniej niż połowa respondentów znała pochodzenie daty Dnia Pielęgniarki. Pytanie o dzień upamiętniający urodziny Florence Nightingale sprawiło kłopot większości badanych (ryc.10).

Informację o tym, że 101 Polek otrzymało do tej pory medal imienia Florence Nightingale posiadało mniej niż 1/5 badanych (ryc. 11).

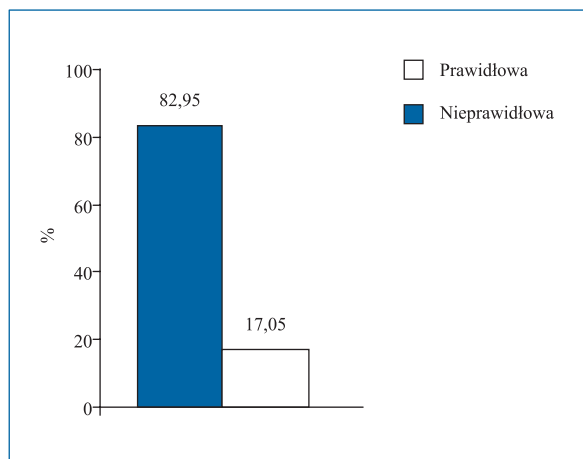
Pierwszy w Europie Wydział Pielęgniarstwa na Uczelni Wyższej otworzony został w Lublinie — odpowiedź taka padła u 2/5 respondentów (ryc.12).

W pytaniu dziesiątym błędne odpowiedzi wybrało o 1/3 więcej osób. Zofię Szlenkier rozpoznało dużo mniej niż połowa badanych (ryc. 13).

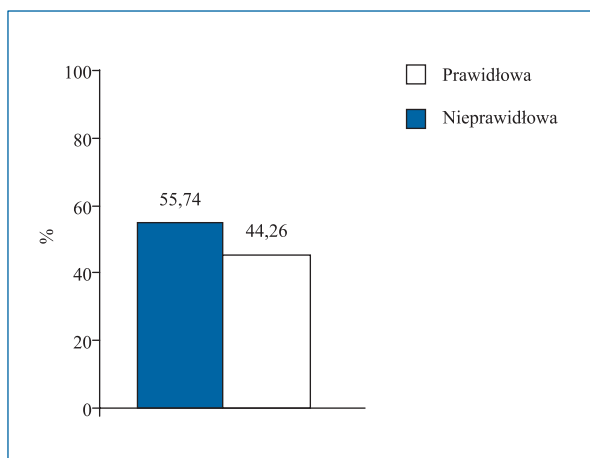
Rycina 9. Związek poprawnych odpowiedzi na pytanie szóste ankiety badawczej

Figure 9. The correlation of the correct answers of the sixth question of the questionnaire

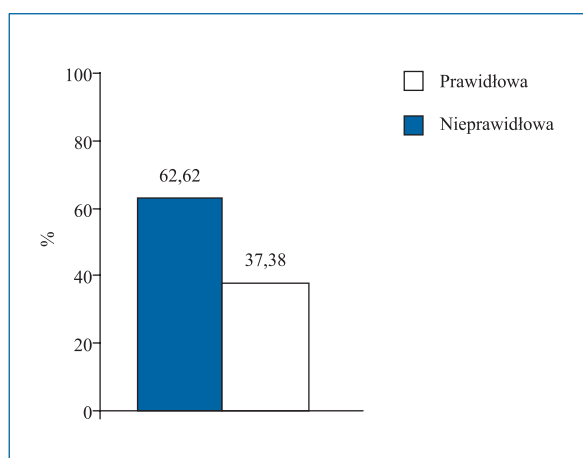
Rycina 11. Związek poprawnych odpowiedzi na pytanie ósme ankiety badawczej

Figure 11. The correlation of the correct answers of the eight question of the questionnaire

Rycina 10. Związek poprawnych odpowiedzi na pytanie siódme ankiety badawczej

Figure 10. The correlation of the correct answers of the seventh question of the questionnaire

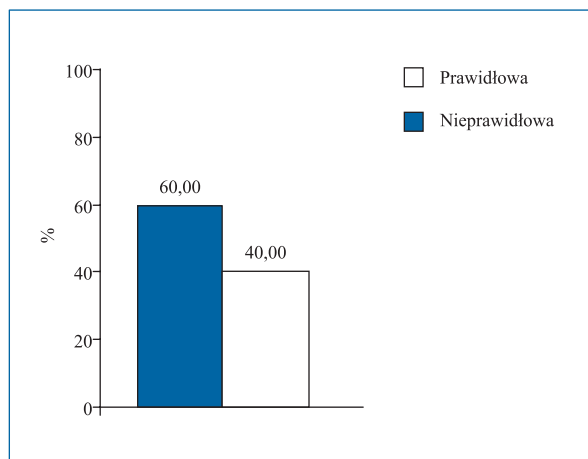
Rycina 12. Związek poprawnych odpowiedzi na pytanie dziewiąte ankiety badawczej

Figure 12. The correlation of the correct answers of the ninth question of the questionnaire

Dyskusja

Szukając w Bibliotece Narodowej, Bibliotece WUM oraz na stronach internetowych takich jak www.pub-med.com nie znaleźliśmy żadnego artykułu na temat poziomu wiedzy z historii pielęgniarstwa. Czy znajomość historii zawodu jest niepotrzebna? Wydaje się, że wiedza o naszych poprzednikach pozwala nam rozwijać własne idee. Dlaczego więc przyszłe pielęgniarki i przyszli pielęgniarze tak mało interesują się historią zawodu, który sami sobie wybrali? A może nie będzie to ich zawód i nie chcą znać profesjonalnych korzeni ani wzorców osobowych? Ilu

studentów kończących wydział pielęgniarstwa WUM będzie pracowało w swoim zawodzie? Czy młodzi ludzie idą na studia bez powołania i liczy się tylko wyższe wykształcenie? Jak wobec tego będą wykonywać swój zawód? Historia pielęgniarstwa ukazuje nam bohaterskie postawy pielęgniarek pracujących z pasją i oddaniem, chęcią niesienia pomocy drugiemu człowiekowi. Aż 101 pielęgniarek w Polsce odznaczono medalem Florence Nightingale — ta liczba mówi sama za siebie. Musimy być dumni z wybranego zawodu, musimy dbać o jego prestiż. Ciekawym jest fakt, że ankietowani studenci rozpoznali na zdjęciu Florence Nightingale, ale nie potrafili powiedzieć, że

Rycina 13. Związek poprawnych odpowiedzi na pytanie dziesiąte ankiety badawczej

Figure 13. The correlation of the correct answers of the tenth question of the questionnaire

dzień jej urodzin jest obecnie obchodzony jako Dzień Pielęgniarek. W słowach hymnu pielęgniarstwa mowa jest o pielęgniarkach pragnących przywracać nadzieję cierpiącym, o poświęceniu własnego życia dla ratowania życia innego człowieka. Czy tak jest i dzisiaj? Wielu młodych studentów uważa, że to niemodne, a historia jest nieważna, wręcz nudna. Nie szukają bohaterów ani wzorców do naśladowania, chcąc uczyć się na własnych błędach! Czy jednak zawód pielęgniarki/pielęgniarska pozwala na robienie błędów mogących przecież być przyczyną poważnych powikłań dla pacjenta i dla nas samych? Dlatego też należy dążyć do poszerzenia zasobu własnych informacji, do szukania i korygowania błędów przeszłości. A na to pozwoli nam tylko znajomość historii zawodu oraz ciągłe kształcenie. Może należałoby zwiększyć liczbę godzin dydaktycznych „podstaw pielęgniarstwa” lub starać się przedstawiać historię zawodu w sposób bardziej obrazowy bądź interaktywny?

Jak dotrzeć z tą wiedzą do studentów, jak przekonać ich o potrzebie posiadania tak ważnych przecież informacji historycznych? Musimy pamiętać, że przeszłość i doświadczenie naszych poprzedników stanowi bazę naszej przyszłości.

Wnioski

Weryfikacja wyników z przeprowadzonych badań pozwoliła na wyciągnięcie następujących wniosków:

1. Poziom wiedzy studentów WUM na temat historii pielęgniarstwa jest niedostateczny.
2. Wyniki badań sugerują, że ilość godzin dydaktycznych poświęconych na przekazanie studentom wiedzy z zakresu historii zawodu jest niewystarczająca.
3. Wydaje się, że w celu zainteresowania młodzieży tematem przeszłości zawodu pielęgniarki należy także korzystać z możliwości nawiązania współpracy (np. zapraszanie na gościnne wykłady, spotkania studenckie) przede wszystkim z osobami ściśle związanymi z historią pielęgniarstwa (pielęgniarkami odznaczonymi medalem Florence Nightingale, zasłużonymi dla pielęgniarstwa czy emerytowanymi) oraz z przedstawicielami organizacji pielęgniarstwa, takimi jak Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie.

Piśmiennictwo

1. Kumaniecki K. Cynceron i jego współcześni, Czytelnik, Warszawa 1989.
2. Decaux A. Victor Hugo, Perrin, Paryż 2001.
3. Kobosz T. Sylwetki wybitnych pielęgniarek. Służba Zdrowia 2000; (38–39): 2931–2932.
4. Kaniewska-Iżycka J. Rozwój pielęgniarstwa w Polsce do roku 1950. Centrum Metodyczne Doskonalenia Nauczycieli Średniego Szkolnictwa Medycznego, Warszawa 1989.
5. Mateja A. Równania pozornie skomplikowane. Tygodnik Powszechny 2003; 19: 2809.
6. Wrońska I. Polskie pielęgniarstwo 1921–1939. Norbertinum, Lublin 1991.